

Beskov, Anastas
Volksrepublik Bulgarien, Natur und Wirtschaft
 (Verlag die Wirtschaft, Berlin, 1960, S. 180)

БЕШКОВ АНАСТАС — Народна република България. Природа и стопанство (Издателство „Стопанство“, Берлин, 1960, стр. 180, със списъци за селищата, таблиците снимките и литературата и 28 карти в текста, 10 диаграми, 20 фотоснимки и 1 карта в приложение). Превод на Бистра Георгиева.

Радостен факт е, че за пръв път в ГДР излиза книга върху географията на НР България. Автор на тази книга е известният наш академик А. Бешков.

Трудът на акад. А. Бешков има 10 глави. Първата от тях е посветена на географското положение, границите и големината на НР България (стр. 5—8). В нея правилно е оценено географското положение на страната и стремежът на империалистите към балканските пътища и богатства.

Следващата глава „Кратък физикогеографски преглед“ (стр. 8—26) обхваща природата на НР България. На всяка геоморфоложка област е направена добра икономгеографска оценка. А. Бешков оценява разнообразната геоморфоложка основа като един от факторите за разнообразното селско стопанство у нас.

Подземните богатства са разгледани съвсем накратко. Тук авторът правилно подчертава, че тяхното изследване е главно дело на народната власт и че се провежда с голямата помощ на съветските геолози. За съжаление рудните изкопаеми са разгледани много бегло, а минералните извори съвсем накратко. Важен пропуск е, че този раздел на книгата не е снабден с карта на полезните изкопаеми.

Климатът е представен със схематична скица в 5-те му разновидности: умерено континентална зона, континентално преходна зона, преходно средиземноморска зона, зона с черноморско влияние и зона на планинския климат. Климатичното разнообразие и ролята му за създаването на зеленчукопроизводителни, лозарски и овощарски зони и райони, макар и накратко, е показано много добре. Климатичните станции, както авторът е посочил в таблицата на стр. 16, са малко, трябваше да се добавят поне още станциите на Лом, Бяла Слатина и Толбухин в Северна България, на Кюстендил в Югозападна България, на Смолян, Ямбол и Харманли в Южна България.

Водите, почвите и растителността са характеризирани много добре.

В третата глава „Население и селища“ (стр. 27—47) неправилно е включено и административното деление. Според нас то трябва да се разгледа към глава 9, гдето се говори за районирането. Да не се забравя, че у нас има административно-стопански окръзи, които са и икономически единици, макар и в по-малък размер, и които са създадени, за да се решават не само административни, но и стопански задачи¹.

Националният състав е разгледан добре. Картата на националностите е дадена в кръгови диаграми по окръзи, а по-правилно беше да се даде с точковия способ. По-сполучлива е картата за гъстотата на населението, която може да се ползува при обучението. Данните за естествения прираст и др. са много стари — за 1948 и 1952 г.

В редица таблици материалът е подреден произволно и някои графи не са попълнени, напр. за Горна Оряховица и Ловеч (стр. 36). Ценни са данните за класовата и професионалната структура на населението. Много място е отделено за образованието и културата.

Няма географска стойност таблицата за административно-стопанските окръзи, която е подредена по азбучен ред. По-правилно е окръзите да се подреждат по икономическо значение или по големина и т. н., но не и по азбучен ред, когато въпросът се, разглежда в един географски труд.

¹ Редакцията колегия счита, че административното деление трябва да се разглежда не при районирането, а при населението и селищата.

В глава четвърта „Стопански преглед“ (стр. 48—51) авторът разкрива сполучливо процеса на превръщането на България от земеделска в промишлено-аграрна страна.

Глава пета „Промисленост“ е разгледана само на 23 страници (стр. 52—74) и е представена само с 3 карти: за промишленото ядро, за brutната продукция и за работната ръка в промишлеността (срещу 15 за селското стопанство), и 2 диаграми. Те са, общо взето, изработени грижливо и могат да се използват в обучението по география на България.

Авторът е допуснал грешки при разглеждането на „Главни клонове на промишлеността“, без да се изясни какво разбира под главни клонове. Получава се така, че текстилната промишленост е поставена преди хранително-вкусовата, а между тях се дават сведения за обувната, кожарската и кожухарската. Такова подреждане не отговаря на действителното значение на промишлените клонове у нас, което авторът сам е представил в диаграмата на стр. 55, гдето явно се вижда, че главен клон на нашата промишленост в стойностно изражение е хранително-вкусовата (30,7%), следвана от текстилната (13,9%) промишленост. В споменатата диаграма са сменени местата на стъкларско-порцелановата и полиграфичната промишленост.

В главата за промишлеността има много табуларен материал, който, общо взето, е добре представен, но са допуснати повторения и различия. Като се сравни таблица 17 с таблица 3, ще се види, че се дават две различни цифри за вместимостта на язовир „Искър“, на язовир „Батак“ и др. подобни.

За някои от промишлените отрасли на са посочени новите фабрики и заводи, които са от значение за читателите от ГДР.

Селското стопанство (стр. 75—118) е разгледано на 44 стр. Авторът дава добра картина за неговото развитие при капитализма и социализма.

Много диаграми и скици (15) углесняват чуждестранния читател. Въобще на селското стопанство е обърнато по-голямо внимание.

Интересна е картата за язовирите и напояваните площи. В нея не е нанесена обаче Витската напоителна система, а не са дадени и по-големите микроязовири. Всички картограми за селското стопанство са изработени по точковия способ. Тук може и трябваше да се дават и картограми на производството. При лозарството не е споменат Чирпан с хубавите му вина. При животновъдството има вече старели констатации напр. биволовството е добре застъпено в Пловдивски окръг (стр. 111).

Горското и рибното стопанство авторът е дал при селското стопанство, което на сегашния етап от развитието им е неправилно, понеже те имат промишлен характер.

Транспортът е представен добре с 2 карти-скици на жп. и шосейния транспорт. На жп. карта-скица трябваше да се даде и жп. възел Марица, а жп. линия Самуил—Силистра само до Дулово. Така, както е представена тази линия, може да заблуди читателя и да я причисли към теснопътните линии.

Слабост на книгата е, че тя няма една обща икономгеографска карта. Няма карти и скици и в районната част, която заема почти една четвърт от труда на академик А. Бешков.

Районите (6) авторът е подредил така: 1. Северозападен, 2. Централен северен, 3. Североизточен, 4. Югозападен, 5. Централен южен и 6. Югоизточен район. Такава подредба според нас е неправилна. Тези райони трябва да се разглеждат не в тоя „географски“ ред, а по тяхната икономическа значимост. Затова трябваше да се започне с Югозападния, Южния централен район и т. н.

Някои констатации на автора за районите са спорни. Напр. че Северозападният район е почти чисто аграрен район (стр. 143). Той беше такъв, но след построяването на такива предприятия като циментовия завод край Враца, Целулозния комбинат при с. Букьовци, хранителния комбинат „Гаврил Генов“ при Бойчиновци, захарния край Лом и редица други заводи и фабрики днес Северозападният район не е „чист аграрен район“. При град Враца не е дадена консервната и млекопреработващата промишленост.

При другите райони характеристиката е по-пълна, но не липсват и грешки, напр. че Балканът не е пречка за съобщенията при Северния централен район (стр. 146), не се споменава характерът на вноса в района и др. (стр. 147), погрешно се твърди, че Троян е обкръжен от зеленчукови градини, а те са овощни (стр. 148), и др.

Снимките (20 на брой) са дадени без особен подбор. Те не съответствуват по групиране на районите. Голяма слабост е, че всред тях няма нито една, която да показва НР България като лозарска, овощарска и зеленчукова страна.

Въпреки посочените непълноти трудът на академик А. Бешков е ценен не само за германските читатели, но и за българските географи, особено за преподавателите.

проф. Игн. Пенков